

כל אותם שחושבים לעשות איזה מצוה **אַף עַל גַּב דְּלֹא יִכְלִי לְמַעַבְדַּ** אע"פ שלא יכלו לעשותה בפועל כמו שאמרו בגמ' (ברכות ו.) חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה.

עירי"ה עומד בצד דרום בחסד ומשגיח על המנחמים את העני או שמשתתפים בליבם בצערו וכן להולכים לדבר מצוה ולעושים חסד עם המתים

עִירִי"ה, קַיִמָּא לְסֵטֶר דְּרוּם זה המלאך העומד לצד החסד שבדרום וממונה על ענייני החסד. **וְדָא קַיִמָּא לְאַשְׁגָּחָא, לְכָל**

אֵינּוּן דְּמִנְחָמִי לְמִסְכְּנָא והוא עומד להשגיח על כל אותם שמנחמים את העני, **או דְּצַעְרֵי לְבִייהוּ עֲלֵיהּ, אַף עַל גַּב דְּלֹא יִכְלִי לְמִיּהָב לֵיהּ** או שמשתתפים בליבם בצערו אע"פ שאינם יכולים לתת לו צרכו.

וְלֵאֵינּוּן דְּאֲזִלִּי לְאַוְרְחָא דְּמַצְוָה וכן לאותם שהולכים בדרך לדבר מצוה כגון לפקח על צרכי חבריהם ולעזור לחלשים ולשדך הבחורים והבתולות (רמ"ק).

וְלֵאֵנּוּן דְּעַבְדֵּי חֶסֶד עִם מֵתִים ולאילו שעושים חסד עם המתים, ויש בזה עשרה פרטים: להתמרמר עליו, לרוחצו, להלבישו, להוציאו מביתו, לנושאו על כתפיו, ללוותו, לחפור קברו, לתפור תכריכיו, להכניסו לקברו, ולשפוך עליו עפר. **וְאֵיהּוּ**

קַיִמָּא קַיִמָּא דְּאֵמֶת. והוא מקיים בזה חסד של אמת **וְהֵאֵי אֶתְמַנָּא לְאַדְכָּרָא לֵיהּ לְעֵילָא** ומלאך זה הוא הממונה להזכיר את האדם העושה חסד

למעלה, **וְלְאַחְקָא דִּי וְקִנְיָהּ לְעֵילָא** ולחקוק את צורתו למעלה כאשר

מתמיד בעשיית החסד, **לְאֶעֱלָא לִיָּה לְעֶלְמָא דְאַתִּי** אחר מותו כאשר תעבור נשמתו בזה ההיכל ילווה אותו מלאך זה כדי להכניסו לגן עדן העליון (רמ"ק).

עריא"ל עומד בצד צפון בגבורה וממונה על הכובשים את יצרם לפני המעשה ובשעת המעשה

עַרְיָא"ל, קַיִמָּא לְסִטְר צָפוֹן מלאך זה עומד בצד צפון שהוא צד הגבורה וממונה על כל אותם גיבורים הכובשים את יצרם. **וְדָא**

קַיִמָּא לְאַשְׁנַחָא לְכָל אֵינּוֹן דְּחֻשִּׁיבוּ לְמַעַבְד בִּישׁוּן, וְלֹא עֲבָדִי והוא עומד להשגיח על כל אותם שחשבו לעשות רע לחבריהם וכבשו את יצרם ולא עשו.

אוּ בְּעָאן לְמַחֲטִי, וְאַתּוּ לְמַעַבְד, וְאַתְקַף בִּיצְרֵיהּ וְלֹא עֲבִיד וכן אותם שרצו לחטוא ובאו לעשות החטא ולבסוף התגברו על יצרם ולא חטאו [עא].

אור הרשב"י

לא בא לכלל מעשה וכבש יצרו ולא עשאו, ועל זה אמר 'דחשיבו למעבד בישין', והאופן השני הוא שיצרו כבר הביאו לעשות המעשה הרע בפועל ובשעת מעשה התגבר עליו ולא עשאו (רמ"ק).

[עא] ועל זה נאמר איזהו גיבור הכובש את יצרו שנאמר טוב ארך אפים מניבור ומושל ברוחו מלוכד עיר ולכן נקרא שמו עריא"ל. מתוק מדבש. ויש בזה שני אפנים של כבישת היצר כי הראשון רק חשב לעשות רע ועדין

הלימוד היומי

הירא"ל עומד בצד מערב מלכות משגיח על העוסקים בתורה ומכניסים את בניהם לתלמוד תורה, וכן הגורם לחולה הרהורי תשובה

יְהִירָא"ל, קִיָּמָא לְסֵטֶר מֵעֶרֶב מלאך זה עומד בצד מערב שהוא

בחינת המלכות תורה שבעל פה. **וְהָאֵי קִיָּמָא לְאַשְׁמַחָא**

לְכָל אֵינּוֹן דְּלָעָאן בְּאוֹרֵייתָא והוא עומד להשגיח על כל אותם העוסקים

בתורה. **וְעֵיילֵי בְנֵיהוּ לְמַלְעֵי בְּאוֹרֵייתָא לְבִי רַב** ומכניסים את

בניהם ללמוד תורה בבית רבן והיינו בתלמוד תורה [עב]. **וּלְכָל אֵינּוֹן**

אור הרשב"י

בניו לתלמוד תורה, לא יחשב בעיניו לכלום. ויוליכנו בדרך המוסר לספות לו כתורא, וגם בדרך פיוס לפי הבנתו. וישתדל מקטנותו ללמדו תורה, כפי כח הנער, וכח שניו, וכפי שכלו. כיצד, כשיודע הנער לדבר, מחנכו בלשון קודש ובפסוקים, כמו 'תורה צוה לנו משה' ב' (דברים לג, ד), ו'שמע ישראל' ב' (שם ו, ד). ויפייסנו בענינים שאוהב התינוק ומתאוה להם, כדי שילך בסבר פנים יפות ללמוד. וכשיגדיל וימאס במתנות הקטנות הראשונות, יתן לו אחרות כפי תאותו. ואם יגדל וימאס בכל זה, יאמר לו, למד תורה ואשיאך אשה חשובה. ואחר כך כשיתגדל ביותר, יאמר לו, למד תורה ואז תהיה ראש, ורבי יתקרי לך (ראה בבא מציעא פה א). ואחר כך כשיתגדל ביותר, יאמר לו, בזכות התורה תזכה לגן עדן. אחר כך כשיתחכם, ידריכו שילמוד תורה לשמה, ולא בשביל שום ענין בעולם, ועל זה נאמר (פסחים נ ב)

[עב] ובגמרא שבת קכז. אר"י בר שילא אמר רב אסי אמר רבי יוחנן ששה דברים אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא וכו' ואחד מהם הוא המגדל בניו לתלמוד תורה ע"ש. ואיהו גופיה נמי מנוחלי העולם הבא כמובא בגמרא פסחים קיג. אמר ריו"ח שלשה מנוחלי העולם הבא וא' מהם הוא המגדל בניו לתלמוד תורה [ועיי"ש בהערות הגריש"א שביאר דהיינו שדואג לדורות הבאים שיהיו ת"ח], ועוד איתא בגמרא מסכת ביצה (מז). כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד יום הכפורים הוי"ן מהוצאת שבתות והוצאת יום טוב והוצאת בניו לתלמוד תורה שאם פחת פוחתין לו ואם הוסיף מוסיפין לו ע"כ.

וכתב השל"ה הקדוש (שער האותיות אות דל"ת – דרך ארץ): לקיים ולמדתם אתם את בניכם' (דברים יא, יט), על זה ימסור האב נפשו גופו ומאודו, ויוציא הוצאות הרבה על

דְּמִסְתַּפְּלֵי עַל מִרְעָה, כִּד אֵיהוּ בְּבֵי מִרְעִיהָ וּבֵן הוּא עוֹמֵד לְהַשְׁגִּיחַ
עַל כָּל אוֹתָם שְׂמִסְתַּכְּלִים עַל הַחֹלָה לְסִייעוּ בְּכָל צָרְכֵי. וְאַשְׁנָחוּ עֲלֶיהָ
וְאוֹדְעוּ לֵיהָ דִּי־סְתַפֵּל בְּחֹבֵי וּבְעוֹבְדֵי וּמִשְׁגִּיחִים עֲלֵיו וּמוֹדִיעִים
לוֹ שִׁיטְכַל בַּחטָאיוּ וּבִמְעִשָׁיו, וְיִתּוּב מְנִייהוּ לְמֵאֲרִיָּה וְיִשׁוּב בְּתִשׁוּבָה מֵהֶם
וְיִשׁוּב לְהַשְׁיִיט. בְּגִין דְּכָל מֵאֵן דִּי־שְׁתַּדֵּל בְּהֵוֵא מִרְעָה
דִּי־סְתַפֵּל בְּעוֹבְדֵי, וְיִתּוּב בְּתִיּוֹבְתָא קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ

אור הרשב"י

שורפין את חברי, וכשהוא מלקט עצים אז שורפין אותי. ואמרת לי דינכם עד מתי, וא"ל כשבאתי לכאן הנחתי את אשתי מעוברת ויודע אני שזכר היא מעוברת לכן בבקשה ממך הוי זהיר בו משעה שיהיה נולד עד שיהיה בן חמש שנים תוליך אותו לבית רבנן למקרא, כי בשעה שהוא יאמר ברכו את ה' המבורך אז יהיו מעלין אותי מדינה של גיהנם.

גם זוכה שעי"ז הקדוש ברוך הוא נושא לו פנים, כמו דאיתא בתנ"א פ' כ"ג תשובת הקדוש ברוך הוא למדת הדין ששואלת לפניו למה נושא פנים לישראל והלא כתיב האל הגדול וגו' אשר לא ישא פנים, והשיב הקדוש ברוך הוא איך אתה אומר למה אני נושא פנים לישראל, והלא כבר נשאו לי פנים וכו' ועוד שהם מלמדין את התורה ועומדין אנודות אנודות ועוסקין בתורה, ונותנין שכר למלמדים שילמדו את בניהם תורה.

שמתוך שלא לשמה בא לשמה עכ"ל.

ועי"ז ששולח את בניו לתלמוד תורה זוכה לאריכות ימים, הוא ובניו. כמו דכתיב ולמדתם אותם את בניכם וגו' וסמך ליה למען ירבו ימיכם וימי בניכם וגו'. גם ע"י לימוד תורתו של הבן, זוכה להנצל מן הגיהנם. כדאיתא בתנ"א זוטא פ"ב, עמי הארץ שהקרו והשנו את בניהן תורה, בניהן מצילין את אביהן מאותה בושח וחרפה, ומאותה כלימה, ומדינה של גיהנם. וכן איתא גם כן בתנא דבי אליהו זוטא פרק י"ז: אמר רבי יוחנן בן זכאי פעם אחת הייתי מהלך בדרך ומצאתי אדם אחד שהוא היה מלקט עצים, ודיברתי עמו ולא החזיר לי דבר. ואחר כך היה בא אלי ואמר לי רבי מת אני ולא חי, ואמרת לי לו אם מת אתה עצים הללו למה לך, ואמר לי רבי, האזין לי מה שאומר לך דבר אחד, כשהייתי חי אני וחברי היינו עוסקין בעבירה בפלטרין שלי, וכשבאנו לכאן גזרו עלינו גזר דין של שריפה, כשאני מלקט עצים